

Catedra de istoria medicinei I.M.F. Tg. Mureș (cond.: prof. I. Spielmann,
candidat în științe medicale)

TREI ANI DE LA VICTORIA REVOLUȚIEI DIN CUBA MEDICI IN REVOLUȚIA CUBANĂ

Karola L. Szini

„Por un pueblo sano en una Cuba libre!“

În zilele noastre sistemul colonial al imperialismului se prăbușește sub loviturile valului uriaș al revoluțiilor de eliberare națională. În afara de Asia și Africa a apărut un nou front al luptei active împotriva imperialismului în America Latină încătușată de capitalul monopolist american. Stegarul luptei revoluționare din America Latină este revoluția eroicului popor al Cubei. Prin victoria acestei revoluții, lupta de eliberare a popoarelor latino-americane a intrat într-o nouă etapă. La Congresul al XXII-lea al P.C.U.S., tov. N. S. Hrușciov a spus: „Mica insulă pierdută în largul mării a devenit acum un far nestins al libertății, luminând tuturor popoarelor din America Latină calea spre progres“. (1).

Arhipelagul din Marea Caraibeilor a devenit cunoscut în toată lumea imediat după ce a fost descoperit în secolele XV—XVI, datorită frumuseților neasemuite și bogățiilor sale incommensurabile. Între colonialiștii europeni a început curînd o adevărată luptă pentru cucerirea acestui arhipelag. Ca urmare a goanelor nepotolite după profituri, pămîntul fîgăduinții de odinoară a juns abia la cîteva secole după ce fusese descoperit, un grup de insule jefuite, condamnate la foamete. Colonialiștii au făcut tot ce le-a stat în putință pentru creșterea fabuloasă a profiturilor lor, bazate mai cu seamă pe economia unilaterală a trestiei de zahăr, deoarece așa cum spune savantul brazilian *Josue de Castro* zahărul colonial a valorat pentru portughezi mai mult decît coloniile din Orient, pentru spanioli, mai mult decît aurul din Peru și pentru englezi la fel de mult, ca și comerțul cu sclavi făcut în Africa (10).

Cuba, denumită „perla Antilelor“ a devenit un exemplu de economie colonială jefuitoare, exploatată în modul cel mai neomenos. După 4 veacuri de exploatare colonială spaniolă, statul fantomă denumit Republica Independentă Cuba care a luat naștere la începutul secolului nostru, a devenit din ce în ce mai mult o țară semicolonială aservită marilor monopoluri imperialiste americane. În insula cu 6 milioane de locuitori, masele populare erau pradă unei crîncene mizerii, suferințelor și obscurantismului. Acestor calamități li s-a adăugat o teroare odioasă și corupția putredă a cercurilor conducătoare în timpul guvernării despotice de tristă faimă a ultimului dictator *Fulgencio Batista*.

Regimul ajuns la putere împotriva voinței poporului a încătușat viața întregii națiuni, „... a zdruncinat din temelii instituțiile democratice, a subminat drepturile noastre la libertate, a desconsiderat viața și demnitatea noastră umană, introducînd în toate domeniile de manifestare ale activității imoralitatea și anarhia“ — scrie medicul cuban *Augusto Fernandez Conde* (7). Fiecare nou atac dezlănțuit împotriva drepturilor cetățenești fundamentale, făcea ca numărul adversarilor hotărîți ai dictaturii să crească din ce în ce mai mult. Au luat ființă diferite organizații și grupuri revoluționare subterane, cuprinzînd elemente cu convingeri și orientări politice deosebite. În ciuda acestei diversități scopul urmărit era același: răsturnarea dictaturii odioase și eliberarea patriei.

În rindurile forțelor patriotice care au sprijinit activ mișcarea revoluționară, un rol important au avut intelectualii progresiști din Cuba, printre care și medicii, chiar din primele zile ale instaurării dictaturii lui Batista.

În timpul regimului lui Batista, nu a existat nici o organizație revoluționară și nici un grup al mișcării de rezistență în conducerea sau printre membrii căreia să nu găsim medici. Aceștia au activat nu numai în mișcarea revoluționară, „26 iulie”, ci și în numeroase alte organizații democratice (Triple A., Organizacion Autentica, Grupo Montecristi, Comité de Instituciones Cubanas, Movimiento M—40). În timpul insurecției armate ei au luptat nu numai în calitate de medici, ci deseori și ca simpli soldați.

După cum se știe, la 26 iulie 1953 a fost efectuată prima mare mișcare armată împotriva dictaturii lui Batista. În această zi 156 de patrioți cubani, în frunte cu doctorul în drept *Fidel Castro*, au asaltat Moncada din Santiago de Cuba, vestita fortăreață a lui Batista, care simboliza asupra poporului. Această mișcare a fost înabușită în singe Mai târziu, în primele zile ale lunii decembrie 1956, 82 de membrii al mișcării „26 iulie” conduși tot de *Fidel Castro*, au debarcat de pe vasul *Gramma* în regiunea orientală a Cubei. Rindurile luptătorilor pentru libertate, rărite de mercenarii lui Batista, au fost reorganizate în munții Sierra Maestra. Numeroși muncitori, țărani, soldați și intelectuali s-au alăturat acestor luptători sau i-au ajutat în mod indirect. Sub conducerea mișcării „26 iulie” a fost organizată și mișcarea de rezistență, după debarcarea de pe vasul *Gramma*. Poporul cuban consideră că 26 iulie 1953 este ziua de naștere a revoluției și începând din 1959, anul victoriei revoluției, o sărbătorește în fiecare an.

La mișcarea „26 iulie” au aderat chiar de la început mulți medici, care au luat parte la atacul împotriva garnizoanei Moncada și pe care îi vom întâlni din ce în ce mai activi printre organizatorii mișcării de rezistență.

Medicii care au participat la mișcarea de rezistență au înființat secția medicală a mișcării „26 iulie”. Membrii acestui grup medical revoluționar au adus un aport considerabil la victoria revoluției, mai ales în timpul luptelor de partizani din Sierra Maestra. Mulți dintre ei și-au sacrificat viața pentru cauza revoluției.

În timpul dictaturii lui *Batista* mișcarea revoluționară a primit un ajutor valoros și eficace din partea Colegiului Medical Național din Cuba, care număra peste 6000 de membri. Acesta a fost unul dintre organizatorii mișcării de rezistență. Comitetul Instituțiilor din Cuba a fost o organizație, care a unificat diferitele domenii de activitate ale organizațiilor profesionale și ale altor instituții, împotriva regimului dictatorial. Prin intermediul acestui comitet s-a văzut că cei mai buni intelectuali ai țării nu sprijineau dictatura. Secția medicală era condusă de doctorul *Raul de Velasco*, președintele de atunci al Colegiului Medical Național. Această secție a organizat cu succes serviciile de urgență la toate clinicile, sanatoriile și spitalele, printre altele în timpul marilor lupte greviste din aprilie 1958. Membrii mișcării nu au ocupat locurile rămase libere în urma demiterii medicilor revoluționari, ei au dat adăpost refugiaților și asupriților politici, au ajutat din punct de vedere material pe cei închiși, pe cei exilați sau pe membrii familiilor medicilor care luptau în armata insurecțională. Luptătorilor revoluționari le-au trimis instrumentar medical și medicamente; de asemenea au participat la asistența medicală a bolnavilor și răniților din armata revoluționară.

Conducerea Colegiului Medical Național a luat o atitudine fermă împotriva guvernului și politicii sanitare antipopulare a acestuia, încă din primele zile ale instaurării dictaturii lui *Batista*. Astfel ea a militat pentru apărarea sistemului de asigurări sociale care fusese legiferat în urma luptelor duse de masele populare (ajutor de boală, ajutor în caz de moarte etc.) Conducerea acestui colegiu a înaintat mai multe memorii guver-

ului, în vederea îmbunătățirii și modernizării asistenței spitalicești. Ea a elaborat programul reorganizării spitalelor din Cuba, program prezentat în cadrul Primei Conferințe de Asistență Spitalicească a Popoarelor din America Latină, care a avut loc la Havana în 1956. În acest program a fost prevăzută modificarea regulamentului de funcționare a spitalelor, ameliorarea condițiilor lor materiale, creșterea bugetului de pături, înființarea de noi spitale moderne etc. Se cerea de asemenea organizarea controlului social al spitalelor. În program se accentua ca tendințele spitalicești trebuie utilizate în primul rând pentru îngrijirea bolnavilor cu un câștig net, fiindu-se seama de situația lor economică socială (11).

O dată cu începutul rezistenței armate în 1957 până la victoria revoluției, contradicțiile dintre guvern și conducerea colegiului s-au ascuțit din ce în ce mai mult. Paralel cu lupta dusă pentru ameliorarea stărilor sanitare înapoiate, colegiul a luptat în cei aproape 25 de ani de existență a lui, pentru apărarea drepturilor corpului medical. Trebuie să amintim că publicațiile Colegiului Medical Național au fost interzise în repetate rânduri și ca revista oficială a acestei organizații era în permanență cenzurată. E vorba despre *Tribuna Medica* cu o vechime de peste trei decenii. Autoritățile guvernamentale limitaseră și întrunirile colegiului. Drepturile medicilor au fost de mai multe ori ciuntite, salariile năucorate; unii medici erau destituiți din posturi, mulți dintre ei arestați și executați. Mijloace represive deosebit de drastice au fost aplicate împotriva medicilor care, călăuziți de idei umaniste, au ajutat pe răniții din armata revoluționară.

În anul 1957 Colegiul Medical Național a adresat un protest energetic atît guvernului cit și organelor sanitare și medicale internaționale împotriva nedreptăților și abuzurilor. Un memoriu intitulat „Situația gravă a poporului cuban și a medicilor din Cuba” a fost înaintată Asociației Mondiale a Medicilor. Acest memoriu, la fel ca și Hotărîrea Asociației Mondiale a Medicilor care a asigurat pe medicii cubani de tot sprijinul ei moral, a avut un puternic ecou atît în străinătate cit și în țara. Pe de altă parte, dictatura lui *Batista* s-a opus de fiecare dată oricărei încercări de a cerceta situația medicilor din Cuba. În țară au continuat arestările ilegale și prigoana, în așa măsură, încît practica profesională medicală devenise aproape imposibilă chiar și în apropierea teritoriilor controlate de armata revoluționară. Colegiul Medical Național a adresat în 1958 un nou protest și la ședința generală a Asociației Mondiale a Medicilor ținută la Copenhaga el a demascat din nou stările din Cuba, cerînd ajutorul direct al Crucii Roșii Internaționale, pentru respectarea normelor sanitare internaționale referitoare la starea de război.

Atitudinea fermă a medicilor din Cuba împotriva dictaturii lui *Batista* s-a manifestat în mod cit se poate de ferm la Conferința Generală ținută în decembrie 1958, cînd clădirea recent inaugurată a Colegiului Medical Național, unde avea loc conferința a fost proclamată teritoriu liber al Cubei.

În istoria revoluției cubane un capitol special îl constituie activitatea medicilor din armata revoluționară. Acestor medici li se aplică cuvintele rostite de *José Martí*, eroul luptei revoluționare pentru independență de la 1895; în adevăr, ei s-au jertfit pentru ca „generația viitoare să poată trăi o viață liberă și demnă”.

Lupta eroică a revoluționarilor din Sierra Maestra și activitatea medicilor care au participat la luptele de partizani, sînt prezentate de *dr. Julio Martinez Paez*, chirurg-ortoped havanez (8). Lucrarea sa este străbătută nu numai de autenticitatea martorului ocular, ci și de un puternic suflu poetic și patriotism revoluționar. *Julio Martinez Paez* care desfășura o activitate subterană conspirativă în capitala țării, se grăbește să plece în Sierra Maestra la chemarea lui Fidel Castro, adresată în iunie 1957, pentru a prelua organizarea asistenței medicale

unităților militare din această regiune. El a fost primul ministru al sănătății în guvernul revoluționar.

Pînă la sosirea lui *J. M. Paez* singurul medic al lagărului Cuba Liberă din Sierra Maestra era argentinianul *Ernesto „Che” Guevara*. *Guevara* pe care cubanii îl numeau simplu *Che* sosise în Cuba o dată cu expediția Gramma. De la început el a îmbrățișat obiectivele luptei pentru iberitate a poporului cuban, luîndu-și angajamentul de a asigura asistența medicală a micului grup revoluționar, care lupta în Sierra Maestra. A fost nu numai un medic bun, ci și un luptător eminent, în așa măsură încît, după sosirea lui *J. M. Paez* în lagăr, s-a ocupat numai cu probleme militare. S-a dovedit a fi un organizator cu un excepțional simț practic. În înălțimea Sierrei a înființat o tabără pentru instruirea recruților și a amenajat ateliere de pantofărie, dulgherie și armurărie. După victoria revoluției a îndeplinit diferite posturi de răspundere. Printre altele a participat în august 1960 la naționalizarea marilor întreprinderi ale capitaliștilor americani din Cuba. În prezent *E. Guevara* este ministrul industriei în guvernul *Fidel Castro*.

O dată cu sporirea efectivului armatei revoluționare și cu extinderea luptelor, a devenit necesară organizarea unei asistențe medicale sistematice. Această organizare s-a putut realiza datorită faptului că din ce în ce mai mulți medici s-au alăturat armatei insurecționale. Fiecare dintre ei a adus în limita posibilităților aparatură medicală, instrumente, ba chiar și medicamentele de care dispunea. Acești medici au considerat că sarcina lor este nu numai aceea de a asigura asistența medicală a luptătorilor, răniților și prizonierilor, ci au dat asistență chiar de la început și țăranilor din împrejurimi.

Pe lângă *E. Guevara* și *J. M. Paez*, în unitățile armatei revoluționare și-au desfășurat activitatea numeroși chirurghi, dintre care amintim pe *Sergio del Valle*, *Jose R. Machado Ventura* actualul ministru al sănătății în Cuba, *Manuel Fajardo*, *Eduardo Bernabe Ordaz*, *Rau: Trillo*, *Rene Vallejo* și mulți alții. De asemenea trebuie menționat tot aici dr. *Faustino Perez* care a sosit în Sierra tot pe vasul Gramma. Imediat după aceea a plecat la Havana unde a condus mișcarea de rezistență revoluționară, pînă la grevele din aprilie 1958, cînd s-a înapoiat în munți. *Faustino Perez* nu a desfășurat propriu zis activitate medicală, ci a condus administrația civilă în teritoriile eliberate. După victorie el a fost membru al guvernului revoluționar. Mai menționez aici și pe studentul în medicină *Omar Fernandez*, președinte pe atunci al asociației studenților în medicină din Havana, unul dintre cei mai vrednici luptători în armata de eliberare. În lagăr au activat farmaciști, dentiști și cîteva surori medicale.

Mai multe femei revoluționare, printre care doctorițe și surori au intrat în rândurile armatei de eliberare. În cadrul batalionului de femei, care purta numele *Marianci Grajales*, ele au luptat eroic în diferite sectoare ale frontului, îndeplinind numeroase misiuni periculoase. Au participat în același timp la îngrijirea bolnavilor și răniților. Merite deosebite și-a cîștigat *Celia Sanchez Manduley* o revoluționară neînfrîcată și cu vederi largi, a mișcării „26 iulie”. Ca una dintre neobostele adjutante și colaboratoare directe ale lui *Fidel Castro*, această femeie în jurul vârstei de 30 ani, nu numai că a participat la lupte, ci a fost o adevărată „soră” a tovarășilor ei de luptă. Ea procura medicamente, pături sau chiar tutun pentru lagăr, îngrijea cu devotament pe răniți, însuflețindu-i și ajutîndu-i în toate împrejurările. Datorită curajului de care a dat dovadă și întregii sale activități revoluționare, ea a meritat din plin stîmă tuturor luptătorilor și supranumele de „eroina revoluției”.

După greutățile începutului, condițiile asistenței medicale au devenit mai bune, o dată cu creșterea numărului medicilor din armata. Posturile de prim ajutor instalate rudimentar și provizoriu, au fost înlocuite cu spitale permanente de campanie.

Pe unul din cele mai înalte piscuri din *Sierra Maestra* pe — La Plata —

se afla cartierul general al armatei de eliberare. Într-o mică poiană din apropierea acestui pisc, acoperit cu vegetație deasă, și de aceea aproape inaccesibil, a fost înființat primul și cel mai important spital de campanie permanent al armatei de eliberare. Inițial organizator și conducător al acestui spital a fost *E. Guevara*; mai târziu spitalul a fost condus de *J. M. Paez*, *R. Trillo* și *E. B. Ordaz*. Un ziarist vorbește cu însuflețire despre el, denumindu-l un adevărat exemplu de ordine, disciplină, sentiment al responsabilității profesionale și de conștiință a datoriei.

Spitalul din La Plata a fost o clădire spațioasă având 20 de paturi de campanie. Un singur perete improvizat separa sala de operație și farmacia spitalului. La drept vorbind instalația sălii de operație consta dintr-o masă țărănească nevopsită, care servea ca masă de operație. Instrumentele chirurgicale erau păstrate într-o ladă, care se putea închide cu lacăt. Toate acestea erau completate, în timpul operațiilor efectuate noaptea, de o lamgă zisă Coleman, care răspindea o lumină orbitoare. Numai în perioada „eroică” a chirurgiei se făceau intervenții în condiții atât de primitive! În ciuda acestor împrejurări vitrege, medicii revoluționari au dus la bun sfârșit intervenții din cele mai riscante ale chirurgiei de război. Pe lângă cazurile chirurgicale, în spital erau tratate și persoanele suferind de așa-zisă colită de munte.

Oricât de grea ar fi fost aprovizionarea cu alimente a unităților care luptau, în spitalul de La Plata era asigurată o alimentație întotdeauna regulată. În afară de hrana clasică a lagărului formată din planta malanga cu conținut în amidon, răniții primeau carne, conserve de lapte, ba uneori chiar și pesmeți dulci, prangana.

Dintre chirurgii de campanie care activau cu un devotament neobosit, *Eduardo B. Ordaz* a juns mai aproape de soldați, datorită muncii sale conștiințioase și însușirilor atractive cu care era înzestrat. Era prezent pretutindeni. În permanență înfrumuseța, repara spitalul, pregătea personal operațiile, împărțea medicamentele și se îngrijea de rezervele alimentare ale spitalului. El a sistematizat asistența medicală în toată Sierra Maestra. Era un medic cu inimă caldă, care seară de seară distra bolnavii cu melodii clasice.

În cursul ofensivei pornite de armata de eliberare în noiembrie 1958, medicii chirurghi din Sierra au coborât din munți și s-au încadrat în corpul de armată 1, condus de *Fidel Castro*, organizând în diferitele sectoare de front spitale de urgență, ambulanțe. Aceste spitale mai mici, care funcționau pe lângă unitățile operative, se ajutau întotdeauna unele pe altele. Furnizind cele mai necesare aparate și asigurând o asistență medicamentoasă, ei își completeau în permanență cele mai necesare aparate și medicamente cu aparatura, instrumentarul adus de medicii care se alăturau armatei revoluționare. În același timp datorită sprijinului primit din partea populației și legăturilor menținute cu capitala ei au reușit să procure medicamente, pansamente sau chiar o trusă completă de chirurgie și de primă urgență. Narcoticele și antibioticele le aveau la dispoziție în cantitate suficientă.

Chirurgii din armata revoluționară erau obligați deseori să execute cele mai urgente intervenții în toată bombardamentelor și al tirului, riscându-și viața. *J. M. Paez* un cronicar fidel al acestor evenimente, scrie următoarele:

„... acolo unde condițiile au impus, procedam la înființarea unui spital de campanie ambulant... personalul sanitar auxiliar era recrutat din soldații care nu aveau arme. Ei transportau aparatura chirurgicală și medicamentele, ajutau la instalarea spitalului ambulant, la fel ca și la descoperirea și transportul răniților, ba chiar și la operații... Răniții începeau să fie tratați imediat, chiar la locul unde s-a produs ciocnirea, apoi erau transportați în crânguri la cîtiva km mai în spate. Au fost și cazuri cînd împușcăturile abdominale impuneau intervenție chirurgicală imediată. De obicei aviatorii din armata lui *Batista* executau bombardamente necruțătoare a terenului după terminarea luptei. De aceea se impunea transportarea urgentă a răniților... Deseori eram

siliți să operăm în câmp deschis, având drept acoperiș un cearceaf de nylon deasupra noastră, fixat în câteva crengi de arbori... Seara lucram cu ajutorul lămpilor de mină. Sterilizatorul l-am confecționat dintr-o cratiță și o lampă de petrol... Pe cei operați îi duceam cu noi, pe târgi făcute din cetină și ramuri..." (8).

Unitățile sanitare ale armatei revoluționare, respectând cele mai umane tradiții ale eticii medicale, au asigurat asistența medicală și pentru bolnavii și răniții adversarilor. Multora dintre ei le-a salvat viața. În timpul lipsei de hrană a trupelor revoluționare, prizonierii răniți au beneficiat de un regim satisfăcător și identic cu cel al răniților revoluționari.

În lagărul Cuba Liberă au fost respectate chiar de la început normele Crucei Roșii Internaționale referitoare la operațiile de război. În schimb, zbirii dictatorului lui Batista au făcut uz de cele mai odioase mijloace de reprimare: au aprins borderele țărânelor, au ucis femei și copii, au executat revoluționari pentru ca în felul acesta să dea un exemplu înspăimântător. Statul major al comandamentului revoluționar a luat inițiativa de a face schimb de prizonieri. În prezența delegatului de la Geneva al Crucei Roșii Internaționale au fost predați în mai multe rânduri trupelor lui Batista răniți și prizonieri. Cu totul altfel au procedat adversarii, care au avut cea mai cumplită atitudine față de prizonierii revoluționari, executându-i fără milă. În toată țara se știa că armata lui Batista „nu păstrează prizonieri, ci numai morți”. Ba mai mult, în decembrie 1958 guvernul lui Batista a refuzat să preia un grup de prizonieri și de răniți în convalescență, invocând argumentul că acest fapt ar demoraliza „spatele”. Fără îndoială că prizonierii întorși acasă, ar fi vorbit despre mijloacele omenești și generozitatea armatei revoluționare.

În prezentul unei revoluții adevărate mocnesc germeii viitorului! Chiar nici în toilul celor mai mari greutăți și eforturi, conducătorii revoluției cubane nu au pierdut din vedere perspectivele viitorului și s-au gândit la sarcinile care urmau să fie rezolvate după victorie. În rastimpul întreruperii luptelor, în munții Sierra Maestra au luat naștere liniile mari ale planului de reforme sanitare realizate azi în Cuba revoluționară. Într-o convorbire pe care a avut-o cu medicii revoluționari, *Fidel Castro* a schițat în felul următor obiectivele sanitare ale revoluției:

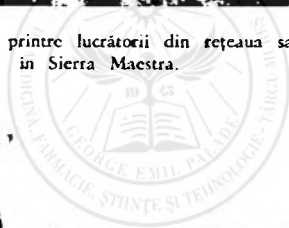
„Igiena trebuie dusă și la sate. Și regiunile muntoase din Cuba trebuie scapate de calamitatea bolilor... Este inadmisibil ca țărani noștri să trăiască într-o asemenea stare de înapoiere, flămînzind, fără asistența medicală, în obscuranism; ca organismul lor să fi macinat de paraziți și malarie... În satele din Cuba mortalitatea infantilă este ridicată... Trebuie lichidate borderele din lut în care copiii traiesc împreună cu animalele, fiind expuși mereu la pericolul îmbolnăvirilor. Trebuie să facem totul ca acești copii să fie alimentați corespunzător și să beneficieze de o asistență medicală bună... Nu putem aștepta ca bolile și epidemiile să facă ravagii. Acestea trebuie prevenite!... E nevoie de elaborarea unor măsuri fundamentale care să asigure bunăstarea și sănătatea poporului..." (8).

★

Poporul cuban — clasa muncitoare, țărănimea, burghezia națională și intelectualii democrați — grupindu-se într-un front național larg, au izbutit să răstoarne, la începutul lunii ianuarie 1959, regimul lui Batista care era în slujba imperialismului american. În această zi a învins revoluția cubana eliberatoare și profund populară. Poporul unui stat suveran lină, apărut în locul semicoloniei de odinioară, a pașit într-o nouă fază a dezvoltării sale. Așa cum a spus tovarașul *N. S. Hrușciiov* la cel de al XXII-lea Congres al P.C.U.S. „întregul popor cuban a dobândit largi drepturi și libertăți democratice, în fața lui s-a deschis calea spre îmbunătățirea condițiilor de viață, spre fericire și prosperitate!”)

1. Fidel Castro printre lucrătorii din rețeaua sanitară
în Sierra Maestra.

2. Dr. Ernesto Guevara.

3. Dr. Eduardo Bernabe Ordaz.

(Fotografiile sint reproduse din revista „Cuadernos de Historia Sanitaria”, 1959. no. 14).

În legătură organică cu profundele transformări economice-sociale au avut loc schimbări fundamentale și în situația sanitară a poporului cuban. Nivelul de trai foarte scăzut și situația sanitară gravă a țărilor semicoloniale sînt inseparabil legate de politica de colonizare a imperialiștilor. Și guvernul revoluționar din Cuba a moștenit o situație sanitară precară de la regimurile exploatare din trecut. În momentul în care a învins revoluția, în țară existau 600.000 de șomeri. Aceștia și imensa majoritatea a populației rurale — adică trei milioane și jumătate de oameni — trăiau în condiții extrem de mizere, în bordeie săpate în pământ și se alimentau în mod unilateral, insuficient. Copiii din mediul rural sufereau în proporție de 95% de diferite boli. Date statistice publicate în Buletinul Organizației Mondiale a Sănătății arată că în America Latină, la fel ca și în Cuba din perioada anterioară revoluției, mortalitatea infantilă este de 40 de ori mai mare decît în S.U.A. 50% dintre copiii morți sînt victimele foamei. Înainte de revoluție în Cuba se găseau 100 de mii de tubercuși. În spitale cu instalații vechi necorespunzătoare, la fiecare o mie de locuitori revenea 1,2 paturi spitalicești. Populația era decimată de boli infecțioase, iar țărănimea nu beneficia la drept vorbind de nici o asistență medicală.

Chiar de la început Guvernul Revoluționar a acordat o atenție deosebită problemelor sanitare, rezervînd soluționării lor un loc important în programul dezvoltării generale a țării. Medicii care au depus o activitate revoluționară activă în lupta dusă împotriva dictaturii lui Batista, după victorie s-au încadrat cu devotament și însuflețire în munca de refacere a patriei.

Guvernul Revoluționar a elaborat încă în 1959 planul sanitar de perspectivă (6). Acest plan și-a fixat ca obiectiv principal să transforme ocrotirea sănătății într-o problemă de stat pentru ca în felul acesta să se înlăture factorii sociali și biologici care provoacă bolile. Obiectivele fixate în acest program se caracterizează prin tendința de a traduce în viață orientarea profilactică. Iată cîteva date elocvente despre dezvoltarea sanitară din Cuba nouă.*

În Cuba, azi se cheltuiește pentru ocrotirea sănătății o sumă de 4 ori mai mare decît în trecut. Asistența medicală a populației este asigurată pînă și în cele mai îndepărtate colțuri ale țării. Astfel în primele 7 luni ale anului 1961, au fost tratați medical mai mult de 1 milion de locuitori din mediul rural. Diferitele regiuni ale țării sînt frecventate de caravane sanitare. În afară de tratament se acordă o importanță deosebit de mare educației și propagandei sanitare a locuitorilor. Această problemă era în trecut complet neglijată.

Rețeaua instituțiilor sanitare a fost lărgită în mare măsură. În cele 6 regiuni ale țării în afară de capitală au fost construite 28 de spitale moderne și 44 de dispensare medicale și o mare parte dintre cele existente au fost amenajate potrivit celor mai moderne exigențe. Numărul stațiilor de odihnă a crescut de asemenea considerabil. Pentru dezvoltarea sanitară a Cubei este semnificativă creșterea numărului de paturi spitalicești. După victoria revoluției, numărul acestor paturi a devenit de două ori mai mare.

Și în domeniul igienei și epidemiologiei rezultatele obținute sînt încurajatoare. Acțiunea de lichidare a malariei se desfășoară sistematic în toată țara, la fel ca și extirparea vectorului febrei galbene. *Aedes Aegypti*, vaccinarea pe scară largă antipoliomielitică (per os cu vaccin Sabin-Ciurmacov care se administrează nou-născuților și copiilor sub 6 ani). Planul sanitar de perspectivă cuprinde în afară de aceasta, eradicarea variolei precum și scăderea considerabilă a morbidității în difterie, febră tifoidă, lepră și sifilis, etc.

Guvernul Revoluționar se folosește de toate posibilitățile pentru educarea oamenilor de specialitate, pentru calificarea personalului sanitar și pentru pregătirea cadrelor necesare traducerii în viață a obiectivelor planului de perspectivă.

* Aici dăm numai cîteva date ilustrative despre progresul realizat în domeniul sănătății publice. Într-o lucrare următoare vom reveni cu date mai amănunțite.

tivă. Imediat după victorie au fost organizate cursuri de 3 luni pentru cadrele sanitare locale; de asemenea au fost deschise școli model pentru surori medicale. După victorie s-a mărit numărul personalului sanitar calificat, mai ales al surorilor și al dentiștilor.

În cursul transformărilor radicale prin care trece viața țării revoluția din Cuba trebuie să învingă lipsa oamenilor de specialitate și anumite greutăți materiale. Faptul acesta are evident repercusiuni și asupra dezvoltării sanitare. Ca rezultat al politicii sanitare consecvente a Guvernului Revoluționar și al muncii însușite, devotate și stăruitoare a lucrătorilor sanitari patrioți, cele mai urgente, importante și arzătoare probleme sanitare au fost deja soluționate în Cuba în cei 3 ani care s-au scurs de la victoria revoluției, asistența medicală a fost pusă în slujba poporului fiind bazată acum pe principii noi, moderne. Lozinca militantă în numele căreia a început lupta, se împlințește zi de zi în văzul întregii lumi: „Pentru un popor sănătos în Cuba liberă!”

Sosit la redacție: 5 ianuarie 1962.

* Mulțumim istoricului medicinei *Cesar Rodrigues Exposito* (Havana) pentru ajutorul pe care ni l-a dat, trimițându-ne publicații valoroase despre istoria sanitară a Cunei.

Bibliografie

1. N. S. HRUSCIOV: Cu privire la Programul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Editura Politică, București, 1961, 124;
2. N. S. HRUSCIOV: Raportul de activitate al C.C. al P.C.U.S. prezentat la Congresul al XXII-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Editura Politică, București, 1961, 29;
3. BLAS ROCA: Probleme ale păcii și socialismului (1961) 10, 1—8;
4. FIDEL CASTRO: Contemporanul (1961), 30;
5. OLDRICH BELIC, RUBENS ISCARO: Béke és szocializmus (1961) 5, 50—53;
6. Analisis y proyecciones del Ministerio de Salubridad y Asistencia Hospitalaria, Habana (Cuba) 1959;
7. AUGUSTO FERNANDEZ CONDE: Revista de la Sociedad Cubana de Historia de la Medicina, Habana (Cuba) (1959), vol. II, 2, 32—48;
8. JULIO MARTINEZ PAEZ: Cuadernos de Historia Sanitaria, Habana-Cuba, (1959), 14;
9. JOSUE DE CASTRO: Az éhség földrajza (Bp., 1955), 95—160;
10. RAUL DE VELASCO: World Medical Journal, vol. VI, (1959), 3, 158.